

Faste landskabelementer

Vejledning til etablering af faste landskabelementer

Julie Marie Søby

Innovationscenter for Økologisk Landbrug
+45 23 27 25 61 | juls@icoel.dk

Bent Rasmussen

Innovationscenter for Økologisk Landbrug
+45 61 43 51 29 | beor@icoel.dk

Udgivet af

Innovationscenter for Økologisk Landbrug
Agro Food Park 26
8200 Aarhus N

+45 78780120

info@icoel.dk

Finansiering

Fonden for Økologisk Landbrug,
GUDP,
ICROFS Organic RDD-programmet.

Udarbejdelse af rapporten

Forfatterne har i forbindelse med udarbejdelse af rapporten indhentet viden fra en række vidensinstitutioner og virksomheder.

Forsidefoto

Ekstern leverandør, Jeppe Svendsen, jeppe-svendsen.dk.

Introduktion

Vi kan forbedre levevilkårene for den biodiversitet der hører hjemme i landbrugslandskabet på omdriftsarealerne, de permanente græsarealer og de faste landskabselementer.

Faste landskabselementer er uundværlige for den biodiversitet der bor i landbrugslandskabet. Her kan dyrene få opfyldt deres behov for yngle- og overvintringssteder. Der er også vigtige føderessourcer i de faste landskabselementer. Fordi de faste landskabselementer er urørte, er de et helle for vilde dyr i landskabet som er præget af forstyrrelse fra markdriften. Naturkvaliteten af de faste landskabselementer stiger over årene.

Eksempler er: diger, markveje, levende hegn (læhegn), insektvolde og fodposer.

Faste landskabselementer som linjer i landbrugslandskabet. Foto: Jeppe Svendsen.

Hovedregler om faste landskabselementer

Vi skal gerne have 7% faste landskabselementer på ejendomsniveau. Når der skal laves nye faste landskabselementer, er der et par vigtige hovedregler:

- De skal være linjeformede, så der er en lang kant med overgangszone.
- De skal være mindst 2-3 m brede – men gerne bredere.
- De skal være så varierede som muligt.
- De skal være uforstyrrede – begræns beskæring og "oprydning".

Placering på ejendommen

De linjeformede faste landskabselementer skal gerne placeres som opdeling af store marker, eller som udvidelse til eksisterende markkanter. Placering i kørselsretning gør forstyrrelsen af drift mindst mulig.

Fodpose

Fodpose foran levende hegn (til højre). Foto: Jeppe Svendsen.

Fodposen etableres i et rent såbed og udsås med en blanding af tuegræsser. Det er **absolut afgørende**, at der udsås tuegræsser fordi de hurtigt lukker den rene jord og forhindrer fremspiring af tidsler og kvik. Tuegræsser med god dækningsevne er hundegræs, engrottehale (timothé) og strandsvingel. I blandingen kan man også udså lidt blomstrende hjemmehørende arter såsom kællingetand, cikorie og lancetvejbred. Insektvoldsblanding fra Økofrø ([ØkoFrø CN-Fodpose](#) og [Insektvold](#)) indeholder planterne i gode forhold. Etableres i foråret, fx med vårsæd som dækafgrøde med en sådybde på 1-1,5 cm.

Til venstre: Tuegræsserne strandsvingel, engrottehale (timothé) og alm. hundegræs, Til højre: Tuegræsser med cikorie, alm. kællingetand og lancetvejbred. Grafik: Julie Marie Søby.

Pleje af fodpose

Fodposen skal som udgangspunkt ikke plejes. Vegetationen passer sig selv og den må ikke gødes. Det faste landskabelement anmeldes som **småbiotop** i Fællesskemaet og opfylder kravene i både GLM10 og bioordningen "Midlertidig ekstensivering" hvilket gør at der ikke er krav til årlig landbrugsaktivitet på arealet – se endvidere: [Småbiotoper](#).

Smalbuk spiser pollen i hulsvøb i en fodpose. Foto: Jeppe Svendsen.

Nældens takvinge solbader på den varme jord i en barjordsstribе ved siden af en insektvold. Foto: Jeppe Svendsen.

Insektvold

Insektvold til højre, barjordsstribe midtfor. Foto: Jeppe Svendsen.

Insektvolden er en lav høj der laves som en sammenpløjning af plovfurer så den bliver ca. 3-4 meter bred og 50 cm høj. Volden tilsås med en blanding af tuegræsser. Det er **absolut afgørende**, at der udsås tuegræsser fordi de hurtigt lukker den rene jord og forhindrer fremspiring af tidsler og kvik. Tuegræsser med god dækningsevne er hundegræs, engrottehale (timothé) og strandsvingel. I blandingen kan man også udså lidt blomstrende hjemmehørende arter såsom kællingetand, cikorie og lancetvejbred. Insektvoldsblanding fra Økofrø ([Økofrø CN-Fodpose og Insektvold](#)) indeholder planterne i gode forhold. Etableres i foråret, fx med vårsæd som dækafgrøde med en sådybde på 1-1,5 cm.

Insektvold med tuegræsser og insektvoldsblanding. Grafik: Julie Marie Søby.

Pleje af insektvold

Insektvolden skal som udgangspunkt ikke plejes. Vegetationen passer sig selv og den må ikke gødes. Det faste landskabselement anmeldes som **småbiotop** i Fællesskemaet og opfylder kravene i både GLM10 og bioordningen "Midlertidig ekstensivering" hvilket gør at der ikke er krav til årlig landbrugs aktivitet på arealet – se endvidere: [Småbiotoper](#).

Levende hegn

Levende hegn med blomstrende hvidtjørn. Foto: Jeppe Svendsen.

Det levende hegn etableres i et rent såbed. Træer og buske plantes i 1-3 rækker med ujævn fordeling så der kommer stor variation ned gennem hegnet så bredden bliver mellem 6-12 m. Tilføj gerne marksten og plant så der kommer "huller" uden vedplanter i hegnet. Tilføj gerne fodposer og eventuelt barjordsstriber i forbindelse med det levende hegn.

Liste over danske buske og træer som kan indgå i et nyetableret levende hegn

Buske

Plant gerne mange hvidtjørn, slåen, hyld, hunderose og gråpil plantes der mange af. Suppler gerne med få tørst, kvalkved og benved som supplement.

Træer

Plant gerne mange seljepil, almindelig røn og fuglekirsebær. Suppler gerne med få vintereg og skovabild/skovæble.

Pleje af levende hegn

Det levende hegn kan med fordel renholdes omkring planterne de først år, men skal som udgangspunkt ikke plejes. Vegetationen passer sig selv og den må ikke gødes. Høje arter kan beskæres, ligesom man kan være opmærksom på at buskene ikke gror helt ud over fodposen. Det faste landskabelement anmeldes som **småbiotop** i Fællesskemaet og opfylder kravene i både GLM10 og bioordningen "Midlertidig ekstensivering" hvilket gør at der ikke er krav til årlig landbrugsaktivitet *på arealet* – se endvidere: [Småbiotoper](#).

OBS: Søg dispensation til træer og buske der ikke er økologiske på Organicxseed (Organicxseeds.dk). Spørg din konsulent.

Marksten i levende hegn varmes op af solen og tiltrækker mange arter. Foto: Jeppe Svendsen.

Majhvepsebi i blomstrende hvidtjørn i et levende hegn. Foto: Jeppe Svendsen.